

ANTTI

TUOMAINEN

PALAVAT KIVET

Copyright © Antti Tuomainen 2023
Published by agreement with Salomonsson Agency

ISBN 978-951-1-47449-4

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

Anulle

*On ehto hämäräinen,
ja saunat sauhuaa.*

– Kaarlo Sarkia

PROLOGI

Aaaaahhhhhh.

Löyly laskeutui iholle kuumana, kosteana peittona, ja levisi tasaisesti ja miellyttävän hitaasti koko kehon alueelle, ensin tietysti selkään ja kylkiin, nipisti samalla korvia, ja kuritti lopuksi lempeästi pohkeita. Ilmo Rätty ajatteli jälleen kerran, että yksin saunomisessa oli puolensa. Sai keskittyä, sai heittää löylyä juuri niin paljon tai vähän kuin halusi, sai istua lauteilla niin pitkään ja moneen kertaan kuin mieli teki, sai vain... saunoa.

Ja sitä hän oli tehnyt, toista tuntia. Hän oli juuri palannut lauteille lyhyeltä uinti- ja vilvoittelureissulta, jo kolmannelta sellaiselta. Hän oli lisännyt puita kiukaaseen sen verran, että lämpötila pysytteli tasaisesti kahdeksassakymmenessä asteessa.

Tällaiset elokuun hämärtyvät illat olivat kuin tehty kylpemiseen. Järvi oli tyyni ja vielä miellyttävän lämmin, tulipesän tuike valaisi saunaa lyhdyn lailla.

Ajatukset tietysti laukkasivat, eksyivät kauas saunan ulkopuolelle. Ehkä se oli ymmärrettävää. Hän oli pian nousemassa yhtiön johtoon. Valinta oli yllättänyt hänet itsensäkin, se oli myönnettävä.

Hän ei ollut ollut parhaimmillaan kevään aikana.

Tuire oli lähtenyt hänen onnettoman hiihtokeskuskseikkailunsa jälkeen, ja suhde huomattavasti nuoremman hiihdonopettajan kanssa oli päättynyt siihen, että hän oli oppinut hiihtämään ja hiihdonopettaja oli oppinut, että myöhäiskeskikäinen mies ei pitkän hiihtopäivän jälkeen enää jaksakaan tanssia että lempiä. Ainakaan hiihtolomaa pidempää aikaa. Ja aikuiset lapset eivät puhuneet hänelle, koska olivat kuulleet äidiltään, että hän oli lähettänyt hiihdonopettajalle, heidän ikätoverilleen, korkearesoluutioisia kuvia omasta peniksestään. Eivätkä lapset kuunnelleet hänen selityksiään väärään aikaan otetusta potenssilääkkeestä ja voimakkaasta humalatilasta, hetken huumasta ja mielijohteista, vaan pitivät häntä yksinomaan ällöttävänä setänä. Tämä kaikki oli aiheuttanut keskittymisvaikeuksia, univaikeuksia, ja vaikeuksia ylipäätään. Mutta siitäkin huolimatta – valinta oli kohdistunut häneen, ja pian...

Miksi hänen takapuolensa yhtäkkiä kihelmöi ja kipristeli?

Löyly ei voinut ylettyä sinne, lauteet olivat olleet istuutuessa kosteat. Nyt tuntui kuin lauteiden paikalla olisi kiuas, kuin hän istuisi kiukaan kivillä, kuin kivet itse olisivat tulella. Hänen oli noustava –

Kipu tuntui samalta kuin jos hänen päänsä sisällä olisi räjähtänyt jotakin ja jokainen hermonpää olisi vielä erikseen sirpaloitunut tuhansiin osiin. Hän ei voinut nousta, ei kyennyt. Se ei ollut mahdollista. Hän oli... kiinni lauteissa. Miten se oli tapahtunut?

Ja mikä oli tuo ääni, jonka hän kuuli pukuhuoneesta? Hän tunnisti äänen. Joku otti halkoja puulaatikosta, tömäytti kannen kiinni. Nyt löylyhuoneen ovi aukesi, ja sisään astui...

Tulija oli pukeutunut vartalonmyötäiseen mustaan asuun

kommandopipoa myöten. Tulija kääntyi heti kiukaan puoleen, avasi luukun ja ryhtyi latomaan halkoja tulipesään.

Ilmo Rätty kysyi mistä oli kysymys ja yritti jälleen nousta. Se ei edelleenkään onnistunut.

Hänen takapuolensa ja reisiensä takaosa oli liimattu, ehkä sulanutkin kiinni lauteisiin. Hän ajatteli – ja oli oikeastaan varma asiasta – että takapuolen liimaantumisen ja puita lisäävä tunkeutuja liittyivät toisiinsa. Tulija läimäytti luukun kiinni, luikahti ulos saunasta, painoi oven tiukasti kiinni.

Ilmo Rätty alkoi huutaa. Ensimmäin tiedustelevasti, sitten karkeammin.

Puut tekivät työtään tulipesässä. Lämpötila nousi, nousi. Kiuas humisi kuin myrskyävä metsä. Tulija palasi, lisäsi puita ja poistui taas.

Ilmo Rätty oli työskennellyt kiukaiden ja saunojen parissa lähes kymmenen vuotta. Hän saunoi useita kertoja viikossa. Hän tiesi paljon saunomisen vaikutuksista, niin henkisistä kuin fysiologisistakin. Nyt tieto ei helpottanut oloa, päinvastoin. Hän tiesi mitä oli edessä. Siksi hän päätti yrittää.

Kun mustiin pukeutunut henkilö – Ilmo näki enää rajallisesti eikä saanut kiinni hahmon ääriäriivoista kyllin tarkasti pystyäkseen muodostamaan arviota minkäänlaisista tarkemmista tuntomerkeistä – seuraavan kerran avasi saunan oven, Ilmo sinkosi löylykauhan tätä kohti. Summittaisesta tähtäyksestä huolimatta kauha kumahti täsmällisesti tulijan otsaan. Se ei kuitenkaan pysäyttänyt tulijaa. Tämä lastasi kiukaan jälleen täyteen ja poistui. Tai ei heti, ennen poistumistaan tulija heristi hänelle etusormeaan.

Tuo liike!

Se oli tuttu jostakin.

Ilmo Rätty oli varma siitä. Hän yritti vielä tarkentaa katset-

taan, mutta se oli mahdotonta. Sitten hän muisti.

Sormi!

Nyt hän tiesi kuka tulija oli, hän tiesi kuka oli liimannut, kiinnittänyt ja syövyttänyt hänen takapuolensa lauteisiin, ja heristänyt päälle sormea.

Hän oli vuoroin tajuton, vuoroin hereillä. Jälkimmäinen alkoi tuntua oudommalta, vieraammalta. Sitten hän ajatteli, että jossain oli varmasti joku, joka oli myös lähettänyt penis-kuvia hiihdonopettajalleen ja saunonut sataviisikymmentä-asteisessa saunassa, ja selvinnyt. Sitten se alkoi tuntua epä-todennäköisemmältä.

Eikä hän tiennyt kuvitteliko hän sen, että ovi aukesi, ja että mustiin pukeutunut hahmo vielä kerran seisoi oviaukossa. Sitten ovi sulkeutui. Ja ovi oli kaikissa tapauksissa suljettu, riippumatta siitä oliko hän kuvitellut käynnin vaiko ei.

Ilmo Rätty ajatteli vielä kerran tulijaa.

Ajatus yllätti.

Sillä nyt Ilmo Rätty tajusi tietävänsä syyn: hän tiesi miksi näin oli käynyt, miksi hän saunoi viimeistä kertaa.

Miksi lämpötila vain jatkaisi nousemistaan.

Niin tässä saunassa kuin vielä muissakin saunoissa.

I

Ohjasin auton pysähdyspaikalle, ja nousin autosta.

Aamu oli lämmin, elokuu yhä kukkea. Taivaalla näkyi vain etäisiä häivähdyksiä pilvistä, hentoja pyyhkäisyjä kaukana horisontissa: yksi hellepäivä lisää puolentoista viikon hellejaksoon. Olin juuri ajanut sata kilometriä, ja matkaa perille oli vielä noin kolme. Olin reippaasti etuajassa, ja tiesin miksi.

Kuusikymmentäneljä käsintehtyä puukiuasta. Se oli paljon. Ei ehkä maailmankaikkeudessa, ei ehkä suuremmilla massakiuastehtailla, mutta meille ja minulle tilaus tulisi olemaan merkittävä, jopa ratkaiseva. Se tuntui myös palkinnolta, sillä olin valmistellut kauppaa kevättalvesta.

Vedin syvään henkeä. Metsä tuoksui yhä kesältä. Kukinnoilta, vihreältä, elämältä.

Minulla oli runsaasti kokemusta vastaavanlaisista tilanteista, enkä mielestäni ollut lukenut merkkejä väärin; olin varma, että sopisimme lopullisesta tilauksesta tänään.

Olin viisikymmentäkolmevuotias, olin myynyt käsintehtyjä kiukaita kaksikymmentäkaksi vuotta. Olin tavannut potentiaalisen asiakkaan useamman kerran, ja mielestäni ymmärsimme hyvin toistemme tarpeita. Tunsin intiimisti

sekä tuotanto- että myyntiprosessin jokaisen vaiheen aina kiukaan suunnittelusta kylpemisen nautintoon ja alustavista esitelyistä kaupan solmimiseen. (Joskus ajattelin, että tunsin kiukaat paremmin kuin minkään muun asian elämässäni.) Olin myös myynyt enemmän kiukaita kuin kukaan muu Puhtikiukaan historiassa lukuun ottamatta yrityksen perustajaa Erkki ”Kiuaskuningas” Ruusulaa. Olin pystynyt vastaamaan jokaiseen kilpailijoidemme tekemään tarjoukseen – enkä pelkästään hinnalla vaan myös laadulla – ja olin voittanut luottamusta viikko ja puhelu ja sähköposti kerrallaan. Ja kun olin kaksi päivää sitten soittanut lyhyen puhelun ja kysynyt voisinko tulla vielä kerran käymään paikan päällä, olin saanut osakseni erittäin lämpimän tervetuloivotuksen.

Seurasin katseellani lintujen matkaa tummanvihreästä metsärajasta toiseen. Ne ylittivät suomalaisen aukean nopeasti ja vaittomasti, eikä niiden tarvinnut uhrata ajatustakaan tarpomiselle tai juuttumiselle. Se ei tuntunut huonolta lähestymistavalta tähän tilanteeseen.

Hengitin vielä kerran syvään metsän tuoksua, ja tunsin oloni paremmaksi kuin pitkään aikaan.

Palasin autoon ja lähdin ajamaan.

– Mestari-myöjä Anni Korpinen, mies sanoi heti, kun olin päässyt puhe-etiäisyydelle. Miehen nimi oli Lauri Kahavuori. Hän oli Kaha-Mökit-nimisen parimökkikonglomeraatin – kuten hän itse keskisuurta yritystään kutsui – perustaja ja omistaja. Olin vastaamassa tervehdykseen, kun Kahavuori jo jatkoi:

– Se on melkoinen tilanne siellä teillä päin.

Tiesin tietysti mitä Kahavuori tarkoitti, ja ymmärsin hänen uteliaisuutensa, mutta silti lausahdus yllätti. Samoin Kahavuoren ilme, hänen olemuksensa. Ne olivat jollain tapaa erilaiset

kuin viimeksi tavatessamme. Sitten tajusin, että tosiaan, edellisestä tapaamisestamme oli yli puolitoista viikkoa, ja Kahavuori oli tietysti selvillä siitä, mitä Puhtijärvellä oli sen jälkeen tapahtunut.

– Se on ollut järkytys, myönsin rehellisesti, ja ajattelin jälleen kerran, ettei minulla puolitoista viikkoa Ilmo Rädyn traagisen kuoleman jälkeen ollut sen enempää tietoa asiasta kuin mitä me kaikki Puhtikiukaan työntekijät olimme yhteisesti kuulleet paloa seuraavana päivänä: rantasauna oli palanut, Ilmo oli löydetty sammutustöiden yhteydessä, poliisi epäili paloa tahallaan syytetyksi.

– Poliisi tutkii asiaa, sanoin sitten, – ja me autamme kaikin mahdollisin tavoin.

Toivoin, että puheenaihe oli tullut käsitellyksi. Kaikki spekulatio ja pohdiskelu oli alkanut tuntua mässäilyltä, ja sitä myöten myös tarpeettomalta.

– Aivan, Kahavuori sanoi, – ja auttamassa minäkin olen.

Hän tuntui tarkentavan katsettaan. En tiennyt mitä hän tarkoitti.

– Niin, sanoin, odotin hetken, ja jatkoin sitten, – olen tosiaan liikkeellä niiden kiukaiden tiimoilta...

– Totta kai, Kahavuori nyökkäsi, – se onkin parempi että ollaan liikkeellä.

Kahavuori kääntyi, rouhaisi samalla parkkipaikan soraa saappaidensa alla, ja lähti kävelemään. Nousimme loivaa ylämäkeä ja ohitimme useamman keskeneräisen parimökin. Rinne oli niiden täplittämä. Kolmekymmentäkaksi parimökkiä, ja jokaiseen huoneistoon oli rakenteilla myös oma sauna. Kuusikymmentäneljä kiuasta.

Kahavuori pysähtyi parimökkikeskittymän keskivaiheille, muokatulle tasanteelle.

– Aurinko paistaa, hän sanoi, – mökit rakentuvat melkein itsestään. Kaikki on hyvin.

– Hienoa kuulla, meillähän...

– Ja silti, hän sanoi ja nosti kättään, liikkutti sitä tasaisen horisontaalisesti vasemmalta oikealle ja oikealta vasemmalle, ja näytti siltä kuin olisi veistänyt ilmaa ympärillään, – tuolla on varjoja, tuolla, tuolla, tuolla.

Kahavuori oli kevään ja kesän kuluessa osoittautunut kovaksi neuvottelijaksi. Mutta sitä en ollut missään vaiheessa aavistanut, etten edes tietäisi mistä puhumme. Niinpä odotin.

– Asiahan ei minulle kuulu, hän sanoi sitten, – mutta minulla on muutama ajatus.

– Kiitos, sanoin tietämättä mihin Kahavuori viittasi, – se on hyvä tietää.

Olin hetken hiljaa, ja päätin taas yrittää.

– Viimeisimpään vastatarjoukseen oli kirjattu...

– Kun kiukaista puhutaan, puhutaanko saunassa?

Ymmärsin heti ettei Kahavuori ollut tarjoamassa yhteistä kylpyhetkeä. Hän tarkoitti vieressä seisovan parimökin rakenteilla olevaa saunatilaa.

Mökki oli luuranko. Lattiat olivat betonia, päällystämättömiä. Askeleemme rahisivat hämärissä sisätiloissa. Seurasin Kahavuorta olohuoneen poikki kodinhoitohuoneeseen ja pesuhuoneen kautta saunaan. Ja yhtäkkiä päivän hehku oli kadonnut. Saunassa oli lähes pimeää, ja rakentamisen äänet, jotka äsken olivat ympäröineet meitä, olivat vain etäisiä kaikuja. Sauna oli luonnollisesti sauna vain pohjapiirros- ja perusrakennemielessä. Panelointi puuttui, samoin kiuas, lauteista puhumattakaan. Mutta siitäkin huolimatta me olimme kahden saunassa, ja me olimme kaukana maailmasta.

– Jeffrey Dahmer, Kahavuori sanoi hiljaa, – Ted Bundy.

– Anteeksi?

– Esimerkinomaisesti, hän sanoi, ja puhui nyt erilaisella äänellä, käheämmällä, lähempänä minua, – joku joka liikkuu siellä teillä Puhtijärven kylällä kuin kuka tahansa. Nuo ovat tietysti ääriesimerkkejä. Eihän sen tarvitse tietenkään paloitella uhreja, säilytellä ruumiinosia jääkaapissa, tehdä niistä ruokaa, tai toimia päivisin yksinäisten auttajana ja yöllä siten himomurhaajana.

Kahavuoren ilme oli kysyvä, enkä nähnyt muuta vaihtoehtoa kuin vastata.

– Ei toki, sanoin, – ei tarvitse.

– Mutta periaate voisi olla sama, Kahavuori jatkoi karhealla äänellään, – kun tiedetään miten moni on aloittanut tulenkäytöllä. Se on melkeinpä enemmän sääntö kuin poikkeus. Ja kuinka moni sitten on ollut monin tavoin pidetty naapuri, yhteisön jäsen, ja jälkeinpäin aina todetaan että en olisi Edistä tai Denniksestä tai Luukkasen Askosta uskonut. Että jos kysymys onkin tällaisesta... sarjamurhaajasta, joka on vasta aloittamassa sitä sarjaansa. Että sellainen mahdollisuus voi olla olemassa. Sitä minä vain yritän sanoa.

Päätin odottaa. Oli selvää, että Kahavuoren ajatukset olivat muualla kuin kiukaissa. Kulmikkaissa kasvoissa oli yhtäkkiä intensiivisyyttä, jota en ollut aiemmin niissä nähnyt. Terävä nenä näytti enemmän esineeltä kuin ihmisen osalta.

– Jos se olen minä, hän sanoi hiljaa.

Katsoimme toisiamme silmiin. Tajusin vasta nyt, että Kahavuori oli kääntänyt rintamasuuntansa täysin minuun päin. Hän seiso i edessäni ja hän seiso i hyvin lähellä. Meidän ja myöhäiskesäisen maailman välillä oli useampi seinä. En kuullut omaa enkä Kahavuoren hengitystä. En varsinaisesti ajatellut, että Kahavuori olisi ensin murhaamassa, sitten syö-

mässä minua, mutta ajattelin kylläkin, että olimme vaarallisesti etääntymässä kiukaista. Mutten myöskään tiennyt mitä muuta olisin voinut tehdä kuin osallistua Kahavuoren viritämään keskusteluun, ja vieläpä, näin ajattelin, samalla taa-juudella.

– Kaikki on mahdollista, sanoin sitten, mahdollisimman käheällä äänellä.

Odotin jälleen. Sitten, kun hiljaisuutta oli kestänyt joitakin sekunteja, Kahavuoren ilme kirkastui.

– Sitä minä tarkoitin, Kahavuori sanoi, – että se voi olla joku jonka tunnet. Minä katson paljon true crimea, selvitte-
len vanhoja rikoksia. Tai yritän selvittää. Osallistun keskus-
teluihin.

– Niinkö?

Kahavuori nyökkäsi.

– Vastapainoa tälle, hän sanoi ja heilautti kättään ja kuu-
losti heti vähemmän innostuneelta, – rakentaminen on melko
raskasta.

Samassa Kahavuori näytti myös stressaantuneelta, monin
tavoin kuormitetulta.

– Niin kuin nyt tämä kiuasasia, hän sanoi ja osoitti sormel-
laan pienen tilan sitä nurkkaa, johon kiuas kuului, – kyllä-
hän minä haluaisin että tuohonkin tulee aito Puhtikiuas. Olet
vakuuttanut minut kyllä, jo ennen kuin tänään tulit. Sinä osaat
vakuuttaa, tarjous on esimerkillisesti rakennettu, ja tuotekin
on kunnossa, kuten sanotaan. En odottaisi vähempää sinulta
ja teiltä. Mutta... me olemme perheyritys ja myymme näitä
talojamme perheille ja meidän koko toimintamme perusajatus
on luotettavuus ja sellainen yleinen... hyvyys. Ja jos nyt sitten
tässä nykyisessä tilanteessa panemme tuohon Puhtikiukaan,
ja iloinen, kylpevä, lomaileva perhe istuu tänne lauteille...

Kahavuori osoitti tyhjän tilan sitä puolta, johon lauteet nousisivat.

– ... ja heittää löylyä ja katsoo sitä kiuasta ja merkkiä kiukaan kyljessä, Kahavuori jatkoi ja olin varma että kuulin hänen myös huokaavan, – niin tuleeko siinä mieleen että kukahan meistä murhataan julmasti tänne tänään. Ja jos ei juuri sinä iltana mikään muu kuole, niin tappaa se ainakin tunnelman. Eikä se ole sellainen onnellinen perhehetki, josta meidät tunnetaan tai josta minä haluan meidät tunnetavan. Kaha-Mökkien vetovoima perustuu tasapainoon, harmoniaan, turvallisuuteen – ei sarjamurhaajakiukaisiin.

Katsoin Kahavuorta. Hän vaikutti vilpittömältä asiassaan. Tajusin, että se tunne, mikä sisälläni oli nousemassa, oli pakokauhu. Tai ehkä vain kauhu. Mutta kauhu ei ollut lähtöisin sen enempää murhaajista kuin paloittelijoistakaan, todellisista tai kuvitelluista, vaan siitä, minkä mahdollisuuden näin edessäni. Minun oli saatava keskustelu raiteilleen, vaihtoehtoja ei ollut.

– Olen varma ettei Puhtijärvellä liiku sarjamurhaajia, sanoin rauhallisesti, vaikka minun olikin vaikea uskoa, että sellaista piti ääneen todeta, – enkä usko että meidän kiukaitamme...

– En valitettavasti voi tehdä ostopäätöstä, Kahavuori keskeytti minut, – ennen kuin asia on perin juurin selvitetty.

Tiesin heti kuullesseni oikein, ja tiesin mitä Kahavuoren sanat tarkoittivat.

Jokin suuri laskeutui suunnattoman painavana hartioilleni ja samaan aikaan maa katosi jalkojeni alta. Vedin henkeä, ja pyrin tekemään sen mahdollisimman huomaamattomasti. Haistoin rakennustavaran, puun, maalin, pinnoitteet. Olin varma, että näytin ulospäin samalta kuin tullessani, rauhalli-

selta ja varmalta, ja ajattelin jälleen, että kahdenkymmenen- kahden vuoden kokemus kiukaiden myynnistä ja viidenkymmenenkolmen vuoden ikä olivat tässäkin kohtaa pelkästään hyviä asioita. Sanottiin keski-ikästä mitä tahansa, niin ainakin se tarjosi mahdollisuuden hidastaa.

Katsoin Kahavuorta, ja tiesin koko elämäkokemukseni pohjalta ja varmuudella, ettei hän muuttaisi mieltään.

Kerroin hänelle, että olin pahoillani, ja että tämä oli todella harmillista kuulla. Sanoin, että palaisin kiuasasiaan heti, kun toinen, ikävämpi asia olisi selvinnyt, mikä olisi varmasti pian, ja että jatkaisimme siitä mihin olimme nyt jääneet. Kahavuori nyökkäili, vaikutti aidosti olevan samaa mieltä kanssani. Sit- ten vilkaisin rannekelloani, kiitin Kahavuorta tapaamisesta ja sanoin, että minun todella oli mentävä. Kahavuori näytti valpastuvan.

– Minulla on vielä joitakin irtoideoita...

Poistuimme mökistä, kävelimme alas rinnettä Volvolleni, ja Kahavuori sai puhua. Hänellä oli teorioita, jotka eivät minusta olleet sen lähempänä Puhtijärveä kuin aiemmat yhdysvalta- laiset ihmissyöjätkään.

Päivä oli hetki hetkeltä läkähdyttävämpi. Löysin taivaalta vain yhden pilvenrahtusen, kun annoin katseen kulkea hori- sontin laidasta laitaan. Ajattelin, että vain lyhyt aika sitten olin tuntenut päivän elinvoimaisuuden myös itsessäni. Nyt päivä tuntui vain kuumalta, ihoon liimautuvalta.

Tulimme parkkipaikalle, istuin autoon ja käynnistin moot- torin. Peruutin ja käännyin, ja hidastin Kahavuoren kohdalla. Laskin ikkunan muistuttaakseni häntä siitä, että palaan pian asiaan, mutta Kahavuori oli nopeampi. Hänen nenänsä työn- tyi jälleen terävänä kasvoista, tuntui pistävän sisälle autoon.

– Saunominen, hän sanoi, – voi nyt olla hengenvaarallista.

2

Puristin rattia. Tiukasti.

Havahduin asiaan pitkällä, tyhjällä suoralla. Hellitin ohjauspyörästä ja korjasin asentoani, mutta tunsin myös, että aivan kuten minä olin puristanut sormeni sen ympärille, oli jokin suurempi samalla entisestään tiukannut otettaan minusta. Eikä kaikki selittynyt sillä, että myyntisopimuksen solmimisen sijaan olin päätenyt vastaanottamaan vapaaehtoisapua ihmissyöjäjahtiin. Vaikka toki silläkin oli ollut vaikutusta. Se oli ollut sokki, riippumatta siitä kuinka rauhallisena ja tyyneenä olin pysynyt. Kaupan viivästyminen aiheuttaisi hankaluuksia, ja sen peruuntuminen kokonaan olisi jo katastrofi. Se olisi saavi kylmää vettä uhkaavasti hiipuvalla kiukaalle.

Mutta tuo suurempi puristus johtui vielä suuremmasta epävarmuudesta, ja se puolestaan kantautui kauempaa.

Kaikki oli saanut alkunsa tammikuun lopulla, kun kiuastehtaan perustaja ja pääomistaja Erkki ”Kiuaskuningas” Ruusula oli ilmoittanut jäävänsä pois yhtiön johdosta ja vähentävänsä omistuksensa määrää merkittävästi. Ilmoitus itsessään ei ollut ollut odottamaton. Erkki oli seitsemänkymmentäviisivuotias, eikä näyttänyt enää pitävän kiukaita samanlai-

sena sydämenasiana kuin aiemmin, ja oli muutenkin muuttunut poissaolevaksi ja jopa poukkoilevaksi päätöksissään. Hän oli myös ilmaissut olevansa leskeksi jäätyään yksinäinen suuressa järvenrantatalossaan ja kaipaavansa elämäänsä aurinkoa ja saattoi samaan hengenvetoon kertoa omistamastaan rivitalohuoneistosta Espanjan Aurinkorannikolla ja siellä odottavista asioista: tuoreista viikunoista parvekkeen pöydällä olevassa vadissa, paikallisen hierojan andalucialaisesta otteesta, eräänlaisesta lempeästä lujuudesta, flamencosta. Osan näistä asioista olin kuullut suoraan häneltä, osan muualta. Yhtä kaikki, oli monin tavoin ymmärrettävää, että hän suunnitteli vetäytymistä ja vetovastuun siirtoa.

Mutta koska Erkin lapset eivät vaikuttaneet erityisen kiinnostuneilta käsintehdyistä kiukaista muuten kuin vuosittaisen osingonjaon aikoihin, Erkki oli päätyneet toisenlaiseen ratkaisuun. Hän oli julistanut seuraajakilpailun yrityksen sisällä, ja joitakin kuukausia myöhemmin valinnut voittajaksi Ilmo Rädyn. Joka puolestaan joitakin viikkoja myöhemmin oli kuollut.

Ja nyt kukaan ei näyttänyt tietävän mitä tapahtuu seuraavaksi.

Ei niin, että Puhtikiukaan kohtalo olisi ollut selvä edes Ilmo Rädyn eläessä. Ilmo oli jo pitkään puhunut sen puolesta, että jos hinnasta sovittiin, kaiken pitäisi olla uudelleenharkittavissa – niin yrityksen itsenäisyys kuin sen maantieteellinen sijaintikin. Minä olin ollut viiden muun työntekijän kanssa mukana seuraajakilpailussa, ja olin ollut täsmälleen päinvastaista mieltä. Ja olin edelleen.

Minusta Puhtikiukaan selviytymisen kannalta oli ehdottoman selvää, että Puhtikiukaan piti säilyä itsenäisenä, ja että Puhtikiukaan piti pysyä Puhtijärvellä. Olin tuonut useammin kuin kerran esille sen, että olin ollut kiuasalalla tarpeeksi pit-

kään nähdäkseni sen mitä seurasi yritysmyyneistä ja niitä seuranneista fuusioista. Isommat kiukaat nielivät pienemmät: pölläyttivät ne taivaalle, ja olemattomalla lämmöntuotolla. Muutto tekisi saman: Puhtikiukaasta katoaisi kirjaimellisesti ensin puhti, lopuksi myös kiukaat.

Asia ei jättänyt minua rauhaan nytkään, kun kiidin hienoista ylinopeutta tummanvihreiden metsänseinien välissä ja yritin välttää kiusausta kasvattaa nopeutta entisestään. Hirvi-vaara, josta liikennemerkit varoittivat, oli todellinen.

Tiesin, että ajattelin Puhtikiuasta, ja kiukaita yleensäkin, aivan liikaa. En ollut käsintehty premium-kiuas, olin keskiikäinen nainen parhaissa voimissaan, mutta huomasin silti ottavani asian korostuneen henkilökohtaisesti, kuin jokainen kiuas olisi pieni osa minua, ja että se, mikä uhkasi yhtäkin niistä, uhkasi myös minua.

Eikä tässä kaikki, kuten sanottiin.

Olin huomannut muutakin.

Suhtautumiseni Puhtijärveen oli muuttunut. Pidin yhä pienestä ja rauhallisesta järvenselkien ja -lahtien ympäröimästä kylästä, jossa olin asunut koko elämäni, ja ajattelin, että kuulin sinne enemmän kuin minnekään muualle. Tunne oli kuitenkin ristiriitaisempi kuin pitkiin aikoihin. Tai melko tarkasti kolmeenkymmeneen vuoteen. Puhtijärvi tuntui taas samalta kuin tuolloin kauan sitten – entistäkin pienemmältä ja pientä kokoakaan klaustrofobisemmalta – ja se tuntui myös jollakin epämääräisellä tavalla asettavan samanlaisia ehtoja liikkumavaralleni kuin tuolloin.

En osannut sanoa sitäkään, miksi kaikki tuntui yhtäkkiä elävämmältä kuin vuosiin, ja miksi mieleeni toistuvasti ja kiihtyvällä tahdilla nousi noita nopeita kuvia syysillasta kolmekymmenen vuoden takaa.

Jokainen kuva kuin välähdyks pimeässä teatterissa.

Öinen järvi.

Keikkuva vene.

Verinen viehe.

Tärisevät käteni.

Välähdyksiä seurasivat tuttu paino ja tuttu varjo, joiden kanssa olin oppinut elämään, mutta jotka näyttivät kerta kerralta hankalammin pysyvän siellä mihin niitä olin painanut, ja yhä painoin.

Ja ehkä siksikin Kahavuoren perääntyminen oli tuntunut niin pahalta.

Minä tiesin, miltä tuntui, kun taivas putoaa niskaan. Tajusin, että pelkäsin sen toistuvan. Pelkäsin kaiken sortuvan ja olin ajatellut vaistomaisesti, että kaupan peruuntuminen voisi käynnistää siihen johtavan ketjureaktion. Näin ei tietenkään tarvinnut olla, mutta silti minusta tuntui kuin jotakin pelotavaa ja kaiken muuttavaa olisi tulossa, jotakin joka oli pitkään odottanut pinnan alla.

Puhelin soi, herätti minut ajatuksistani. Katsoin soittajan nimeä, ja hämmästyin. Hipaisin ohjauspyörän painiketta, ja Erkki Ruusulan ääni täytti auton.

– Miten sinulla meni Kahavuoren kanssa, Erkki kysyi.

Olin hetken hiljaa.

– Minkä suhteen, kysyin sitten, sillä halusin varmistaa, että todella puhuimme samasta asiasta. Sen ei pitänyt olla mahdollista.

– Tilaako hän meiltä kiukaat, Erkki kysyi, – siihen parimökkiparatiisiinsa?

– Asia on työn alla, sanoin.

– Mikä siellä jarruttaa?

Pohjois-amerikkalaiset mielipuolet. En aikunut purkaa asiaa

Erkille. Se olisi vain johtanut keskusteluun, josta olisi vielä vähemmän hyötyä kuin äsken käymästäni.

– Yksityiskohdat kiukaissa, sanoin, – menen uudelleen ensi viikon alussa.

Erkki oli hetken hiljaa.

– Haluatko että tulen mukaan, hän kysyi sitten.

En kyennyt vastaamaan heti. Erkki ei ollut vuosiin ehdottanut mitään tämän suuntaistakaan. Työni oli aina ollut hyvin itsenäistä, lievästikin muotoiltuna. Tärkeintä Erkille olivat olleet tulokset. Mikä itse asiassa saattoi olla syynä hänen ehdotukseensa. Me molemmat luonnollisesti tiesimme, etten ollut vuoden aikana yltänyt siihen mihin tavallisesti. Mutta se mitä Erkki oli ehdottamassa, ei ollut ratkaisu asiaan. Se oli mahdollisimman kaukana siitä.

– Kahavuorella ja minulla näyttää olevan vahva keskusteluyhteys, sanoin, ja se oli eittämättä totta, me vain emme puhuneet kiukaista. – Mutta mikäli tilanne muuttuu tai muuten tarvitsen apua, kerron kyllä heti.

Erkki oli hetken hiljaa. Edessäni oli harmaata tietä ja sininen taivas.

– Minä olen mielelläni avuksi, Erkki sanoi, – ja kuten muistat, minulla on monenlaista kokemusta, myös kiukaiden myynnistä.

– Kiitos, sanoin, ja odotin sekunnin, kaksi, – muistan sen. Muistan senkin kuinka myit kiukaita Omaniin.

Hyvä on, ajattelin, tämä oli mielistelyä: viittaus Erkin omaan suosikkitarinaan, jossa hän myi tehokiukaan autio- maan reunaan, paikkaan, jossa pihasaunassa olisi ollut ilman lämmitystäkin liki kuusikymmentä astetta. Mutta minun oli viimeiseen asti vältettävä tilannetta, jossa Erkki päättäisi, että yhteinen myyntimatka olisi ratkaisu ongelmiimme. Tämä oli